

מבחן מסכם בלשון – כיתה ו' · רמה בסיסית – מחווה

משך המבחן: 90 דקות · סך הבול 100 נקודות · קראו את הטקסט בעיון וענו על כל השאלות.

טבלת ניקוד		
חלק	ניקוד מרבי	ניקוד שהתקבל
חלק א: הבנת הנקרא וסיכום	40	
חלק ב: ידע לשוני	35	
חלק ג: הבעה בכתב	25	
סה"כ	100	

חלק א: הבנת הנקרא וסיכום (40 נק')

1 איתור מידע: בחרו את התשובה הנכונה. (8 נק')

א. מה עושה המוח בזמן השינה, לפי שורות 5–9?

○ הוא כבה לגמרי • הוא ממיין את מה שלמדנו ושומר את החשוב

○ הוא לומד חומר חדש ○ הוא מפריש קפאין

ב. לפי שורות 14–17, כמה שעות שינה צריכים ילדים בגיל בית הספר היסודי?

○ שש עד שמונה ○ שבע עד תשע • תשע עד שתים עשרה ○ יותר משש עשרה

ג. לפי שורות 5–9, מתי מופרש בעיקר הורמון הגדילה?

○ בזמן ארוחת הבוקר • בשעות השינה העמוקה ○ בזמן משחק בחוץ ○ מול המסך

ד. לפי שורות 18–22, מדוע האור של המסכים מקשה להירדם?

○ כי הוא חם מאוד • כי המוח «חושב» שעדיין יום ○ כי הוא מזיק לעיניים

○ כי הוא רועש

2 פרשנות: בטקסט, בשורות 1–4, כתוב שהלילה הוא «אחד הזמנים העמוסים ביותר» של

הגוף. מדוע בחר הכותב בביטוי הזה, אף שבליילה אנחנו שוכבים בלי לזוז? הביאו שתי

דוגמאות מן הטקסט. (5 נק')

תשובה אפשרית: הכותב רוצה להראות שגם כשנדמה שאנחנו לא עושים כלום, הגוף והמוח עובדים קשה (1). דוגמאות (2+2): המוח ממיין ושומר את מה שלמדנו ומוחק פרטים מיותרים; השרירים מתאוששים והורמון הגדילה מופרש; נוצרים חלומות שקשורים לעיבוד רגשות.

- 3 נכון או לא נכון לפי הטקסט? תקנו את המשפטים הלא נכונים. (4 נק')
- א. המדענים כבר יודעים בוודאות מה תפקיד החלומות. **לא נכון** – הם עדיין חלוקים בשאלה הזאת
- ב. ילד עייף עלול להיפגע יותר, כי תגובותיו איטיות. **נכון**
- ג. לפי הטקסט, ילדים רבים ישנים פחות ממה שהם צריכים. **נכון**
- ד. הכותב ממליץ לישון יותר רק בסופי שבוע. **לא נכון** – הוא ממליץ לישון ולקום בשעות קבועות, גם בסוף השבוע

- 4 אוצר מילים בהקשר: מה פירוש המילה או הצירוף לפי הטקסט? (4 נק')
- א. «מה גוזל מאיתנו את השינה?» , בשורות 18–22, – «גוזל» פירושו:
- **לוקח בלי רשות** • ציפור צעירה • מוסיף • מחזיר
- ב. «השינה היא חלק חיוני מן החיים» , בשורות 27–30, – «חיוני» פירושו:
- משעמם • **הכרחי** • קטן • מיותר

- 5 מבנה הטקסט: התאימו לכל קטע בטקסט (לפי מספרי השורות) את הנושא שלו. (6 נק')

טור א	טור ב
1. בשורות 5–9	5 הנזקים של חוסר שינה
2. בשורות 10–13	3 כמה שעות צריך לישון בכל גיל
3. בשורות 14–17	2 החלומות
4. בשורות 18–22	4 מה פוגע בשינה
5. בשורות 23–26	6 עצות לשינה טובה
6. בשורות 27–30	1 מה קורה במוח ובגוף בזמן השינה

- 6 סיכום: סכמו את הקטע בשורות 18–26 בשלושה משפטים לכל היותר, במילים שלכם. השתמשו במילה כוללת אחת לפחות. (7 נק')

תשובה אפשרית: מחוון: שני הרעיונות המרכזיים – גורמים שפוגעים בשינה (מסכים, קפאין, רעש ואוכל כבד) והנזקים של חוסר שינה (קשיי ריכוז, עצבנות, פגיעות ובריאות) (4); מילה כוללת במקום רשימה, למשל «הרגלים מזיקים» או «נזקים» (1); ניסוח במילים שלנו בלי דוגמאות מיותרות (2). דוגמה: הרגלים כמו שימוש במסכים בלילה, שתיית קפאין ורעש מקשים על ההירדמות. כשחסרה שינה, הילד מתקשה להתרכז, נעשה עצבני ובריאותו נפגעת.

7 הערכה: הכותב ממליץ להניח את המסכים בצד שעה לפני השינה. האם לדעתכם ההמלצה מעשית לילדים בגילכם? נמקו את דעתכם, והציעו דרך אחת שתעזור לעמוד בה. (6 נק')

תשובה אפשרית: עמדה ברורה (1); נימוק מבוסס, אפשר בעזרת הטקסט (3); הצעה מעשית, למשל להטעין את הטלפון מחוץ לחדר או לקבוע «שעת ספר» משפחתית (2).

חלק ב: ידע לשוני (35 נק')

1 הפכו את המשפטים לסביל. (8 נק')

- החוקרים בדקו את התלמידים. ← התלמידים **נבדקו** על ידי החוקרים.
- המוח מחק את הפרטים המיותרים. ← הפרטים המיותרים **נמחקו** על ידי המוח.
- ההורים החשיכו את החדר. ← החדר **הוחשך** על ידי ההורים.
- המדענים פרסמו את המחקר. ← המחקר **פורסם** על ידי המדענים.

2 נתחו את המשפט: «בלילה ממיין המוח את המידע החדש בשקט». (8 נק')

חלק	מה כתוב במשפט
נושא	המוח
נשוא	ממיין
מושא	את המידע
לואי	החדש
תיאור זמן	בלילה
תיאור אופן	בשקט

3 פשוט, מאוחה או מורכב? (6 נק')

- ילדים רבים ישנים פחות מדי.
 - פשוט
 - מאוחה
 - מורכב
- כשהאור מגיע לעיניים, המוח חושב שעדיין יום.
 - פשוט
 - מאוחה
 - מורכב
- האור מטעה את המוח, ולכן ההירדמות נדחית.
 - פשוט
 - מאוחה
 - מורכב

4 כתבו את השורש ואת המשקל של כל מילה, ומה המשקל מציין. (6 נק')

מילה	שורש	משקל ומשמעותו
מחשב	חִשַּׁב	מְקַטֵּל – כלי
מרפאה	רִפֵּא	מְקַטֵּלָה – מקום
שפעת	שִׁפִּיעַ	קְטָלָה – מחלה

5 כתבו את המספרים במילים, בצורה הנכונה. (7 נק')

- א. תינוק ישן כ־שש עשרה (16) שעות ביממה.
ב. בכיתה שלנו אחד עשר (11) תלמידים ישנים פחות משמונה שעות.
ג. זה הלילה השלישי (3) ברציפות שאני הולך לישון מוקדם.
ד. קראתי שני (2) פרקים לפני השינה.

חלק ג: הבעה בכתב (25 נק')

1 כתבו סיפור (12–15 שורות) בנושא «הלילה שבו לא הצלחתי להירדם». שימו לב: בנו עלילה שלמה – פתיחה (מי? איפה? מתי?), סיבוך, שיא, התרה וסיום; תארו את הדמות ואת המקום; שלבו שיח ישיר ותיאורי רגשות; השתמשו במילות זמן; הקפידו על כתיב ועל פיסוק. (25 נק')

תשובה אפשרית: מחוון: מבנה עלילה שלם וברור (8); תיאור דמות ומקום (4); שיח ישיר ותיאורי רגש (4); מילות זמן וקישור, רצף הגיוני (3); לשון, כתיב ופיסוק (6).